

SALAMETSÄSTYKSEN MONET KASVOT

OSA 1

Salametsästyksessä tuo sanana silmiin mielikuvia, joissa vilahtelevat hirvenkarvat nurin potkitulla mättäällä, safarihattuisista norsunluunmetsästäjistä, jotka lastaavat syöksyhampaita kuorma-auton lavalle, tai viidakkoveitsillä varustautuneista retkikunnista, jotka raivaavat tietään tiheiköiden läpi kohti gorillojen asuinalueita. Ongelma kätkee sisäänsä maailman, jonka tarkastelu ja mielipiteet muodostuvat pitkälti siitä mistä näkökulmasta salametsästyksiä lähestytään. Yksi selkeä yhdistävä tekijäkin löytyy: Salametsästyksessä on laitonta. TEKSTI JA KUVAT: HENRI VIITANEN

Vaikeita uutisissa huhutaan laman puskevan vauhdilla rakkaaseen kotimaahamme, ovat meillä pullat suhteellisen hyvin uunissa. Harva meistä näkee nälkää ja taistelee viimeisestä hengenerippeestään tarttumalla kivääriin ja suuntaamalla perämetseen hirvipaisti silmissä kiiluen. Viime vuosien salakaatotapaukset kotimaassamme ovat yleensä liittyneet jännityksen hakuun, taloudellisen hyödyn tavoitteluun tai suurella todennäköisyydellä kahden edellä mainitun asian yhdistelmään. Pari edellistä lausetta erottaakin kaksi salametsästyksen tyyppiä toisistaan: milloin nälkä ajaa miehen laittomuuksiin ja milloin ahneus saa valitsemaan lain mustemman puolen.

Meillä Suomessa tuskin tarvitsee pelätä, että salametsästyksellä ajaisi jonkun kotoisista lajeistamme sukupuuttoon, toimi motiivina sitten ruoka tai raha. Metsästyksessä maassamme on hyvin organisoitua, ja voimme hymyssä suin nauttia luonnostamme niin metsästyksen kuin riistanhoidonkin parissa. Monella suunnalla maapalloa asiat eivät ole yhtä ruusuisesti.

VALVONTA JA KYSYNTÄ

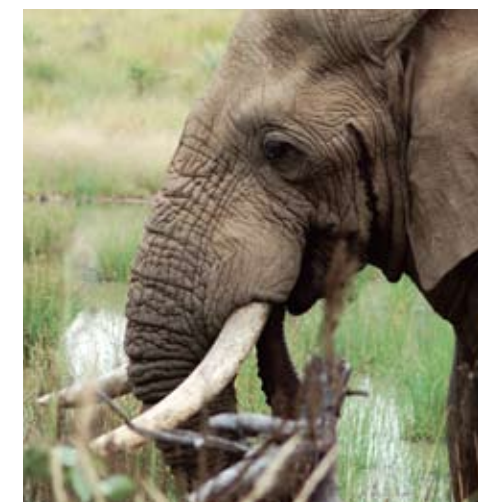
Salametsästyksessä on ongelma, jota vastaan taistellaan monin keinoin, mutta toisaalta sitä ei koskaan saada kitkettyä pois. Salametsästyksiä valvotaan asiaan vihkiytyneiden vartijoiden voimin ja ennaltaehkäistään erilaisilla koulutus- ja tiedotustilaisuuksilla. Vartiointin tehokkuus on kuitenkin rajallista. Usein vartijoiden toimialueet ovat niin laajat, että tehokas valvonta olisi vaikeaa, vaikka käytössä olisi koko nykytekniikan laaja kirjo helikoptereista lähtien. Usein miehet partioivat yhden tai enintään muutama maasturin voimin, ja joillakin alueilla työ suoritetaan jalkaisin.

Työ on kuitenkin tärkeää ja huomattavasti tyhjää parempi. Vartiointi nostaa kynnyksen

siirtymään lain toiselle puolelle, ja herättää keskustelua ja ajatuksia luonnon hyvinvoinnista sekä ongelmista, joita salametsästyksessä tuo mukanaan. Moni uskoo näkyvämpiä tuloksia saavutettavan valistustyöllä, jolla ihmiset saadaan ymmärtämään mihin salametsästyksessä voi johtaa, ja miten vakavasta ongelmasta on kyse. Yhteistyö aloitetaan jo koululuokista, mikä ilmeisimmin onkin ainoa edes jossain määrin tehokas keino, jolla asenteita pystytään muokkaamaan. Ja asenteistahan kaikki alkaa.

Valvonta ja muu ennaltaehkäisevä työ on turhaa, jos salametsästyksen syihin ei kiinnitetä huomiota. Vakavimman uhan muodostaa salametsästyksessä, joka on suoraan kytköksissä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Nämä organisaatiot järjestävät laittomasti metsästettyjen eläinten tai niiden rahanarvoisten osien salakuljetuksen ulos maasta sekä markkinoinnin sinne, missä niistä kääritään suurimmat setelit.

Oli kyse sitten sarvikuonon sarvesta, norsunluusta tai tiikerin kallisarvoisista osista, niin

Norsuja metsästettiin aikoinaan kiivaasti sen arvokkaiden syöksyhampaiden takia. Laillisesti tapahtuva metsästyksessä ei pystynyt tyydyttämään kysyntää, ja norsut joutuivat myös salametsästyksen kohteeksi.

useimmiten ne päätyvät Aasian markkinoille. Eläinten osista valmistetaan arvoesineitä ja rohdoksia, joihin uskotaan liittyvän maagisia voimia. Uskomuksien mukaan sarvijauheesta heikompikin "Casanova" saa dopingia petikamarin puolelle ja samaa linjaa jatkavat myös muut epämääräiset uskomukset. Väitteisiin usko ken tahtoo. Usko siirtää vaikka vuoria, joten kai se voi pienen lihanpalankin miehisydentunnon tueksi kohottaa.

Tavallista kuluttajaa koskee kuitenkin enemmän arvotavaroihin päätyvä materia, jonka ostamista voi jokainen osaltaan boikotoida. Jos kysyntä laskisi, vähenisivät myös ongelmat. Ongelmien kohdistaminen itse tapahtumapaikalle on helpoin tie sulkea asiaa silmänsä. Todellisuudessa "likaisen työn" suorittava osapuoli on uhri siinä missä tapettu eläinkin. Yleensä kovan tuomion uhan ja vaarallisen tehtävän ottaa vastaan mies, jolle palkkioksi luvattu naurettava summa rahaa auttaa hänet perheineen elämässä muutaman päivän eteenpäin.

Taloudelliseen hyötyyn ja rikollisuuteen liittyvän salametsästyksen käsitteleminen on laaja kokonaisuus ja sen monimuotoisuus ja alueelliset vaihtelut tekevät sen käsittelemisestä lehdiartikkelin muodossa suppean ja pintaa raapaisevan. Tämä artikkeli keskittyy enemmän salametsästyksimuotoon, joka on yleinen lähes jokaisessa maailman kolkassa. Suuntaamme katsemme Afrikkaan, missä pataan päätyvät salakaadot ovat arkipäivää.

MAMA AFRICA

Afrikan manner on tunnettu köyhyydestään, joten on ymmärrettävää, että nälkään liittyvät ongelmat ja sen poistamiseksi tehdyt rikkeet ovat siellä huomattavasti yleisempiä kuin muualla. Alueittain esiintyvistä rikkauksista ja upeista luonnonvaroista huolimatta löytyy samoista

Punalehmäantiloopin vasa yritti piileskellä harvassa heinikossa. Oli helposti havaittavissa että kaikki ei ollut kohdallaan.

Karu totuus paljastui kun vasa nousi seisomaan. Antilooppi oli joutunut salametsästäjien uhriksi. Alueen valvoja lopetti eläimen kärsimykset.

paikoista roimat tuloerot ja ripakopallinen köyhyyttä.

Paikallisväestön luonnontuntemus ja metsästystaidot ovat sitä luokkaa, että olemattomillakin välineillä saalista tulee saaduksi. Pyyntivälineeksi kelpaa lähes mikä vaan. Puukeppi, kivi, keihäs, alkeellinen jousi ja nuoli tai vaikka pätkä rautalankaa. On sanomattakin selvää, että välineitä valitaan ja vaihtoehtoja punnitaan sen mukaan, minkä kokoisen ja kuinka aggressiivisen eläimen perään ollaan lähdössä, vaikka harvoin itse pyydystettävää lajia etukäteen tarkemmin suunnitellaan. Syötäväksi kelpaa mikä vain ja hiukan sitkeämpikin liha on tyhjää parempi.

Pyyntimenetelmät ovat julmia ja saaliksi joutuvat eläimet kokevat tuskaisen kuoleman. Jotkut kituvat haavojensa kanssa pitkään, ja ansojen rippeitä kulkeutuu eläinten kauloissa ja raajoissa vuosikautia. Puuhun sidotut silmukat taltuttavat pienen antiloopin, mutta useimmiten ne aiheuttavat kiusallisen vaivan sarven jatkeena tai hankautumien seurauksena tulehduksen, joka lämpimässä ilmastossa koi-tuu kohtalokkaaksi. Lankojen käyttö on yleis-tä, koska materiaali on helposti hankittavissa ja pyynti on fyysisesti helpompaa. Pyyntö voi-daan jättää maastoon ja onnenkantamoisena tulostakin saadaan. Valitettavan usein käy niin,

että helpon aterian toivossa viritetyt silmukat jäävät luontoon.

Alueittain käytetään myös rautoja. Eläinten kulkureiteille viritetyt raudat muistuttavat kokoluokaltaan meikäläisiä karhunrautoja. Jalkaraudat ja keihäät ovat usein riistanvarti-joiden ”sotasaaliina” partioiretkiltä palattaessa. Pyyntivälineitä toki kehitetään tiedon ja taidon karttuessa, mutta on hämmästyttävää, miten tehokkaaseen pyyntiin paikalliset pystyvätään noilla alkeellisilla apuvälineillään. On otettava huomioon pyytäjien määrä, eikä hommaa tehdä minuuttiaikautilta. Afrikassa aika on suhteellinen käsite ja väestönkasvu pitää huolen pyytäjien riittoisuudesta.

Keihäin varustetut miesjoukot kaatavat riis-taa aroista antiloopeista norsuun asti. Hullul-ta kuulostaa, mutta kun keihäitä ja miehiä on riittävästi ja yksilö saadaan erilleen laumasta, on tuomio silloin luettu. Pienempien eläinten – mutta myös vaikkapa puhvelien ollessa ky-seessä – heitetään keihäitä yllätettyyn laumaan, ja pahimmin haavoittuneiden perään lähdetään hoitamaan homma loppuun.

Vaarallisten eläinten ollessa kyseessä vaihtu-vat joskus osatkin, ja saaliin sijasta myös saalis-tajia kannetaan hengettöminä takaisin kylään. Jahti on karua katseltavaa, mutta osa todelli-suutta ja arkea siellä kaukana jossain. Ikävää on

se, että näiden pyyntimenetelmien seurauksena riistaa jää paljon haavakoksi ja eläimiä kuolee turhaan.

Edellä mainituista syistä ongelmien oravan-pyörä on valmis. Populaation lisääntyminen puskee ihmisasutuksen aina laajemmille alueille ja riistan on väistytävä sen tieltä. Ne yksilöt jotka eivät väisty, päätyvät takuvarmasti keit-toastiaan.

Noissa olosuhteissa elävillä ihmisillä on ymmärrettävästi hyvin toisenlainen näkökan-ta asiaan. Elämä on selviytymistä, eikä huol-ta huomisesta ehditä kantaa. Elämää eletään päivittäin kerrallaan, ja jokainen lepohetki täydellä mahalla on työn tulos ja voitto. Kun riis-ta alkaa lähiympäristöstä kadota, suunnataan pyyntiretket aina vain kauemmaksi. Kestävän käytön periaatteista on turha puhua. Näis-sä tapauksissa salametsästys on suhteellinen käsite, mutta sitähan se tavallaan on. Ilman minkäänlaista kontrollia eläimet hävitettäisiin surutta. Kompromisseja tehdään, ja tiedon li-säämisellä ja valistuksella on saatu hyviä asi-oita aikaan.

SUOJELTU IDYLLI

Usein ajatellaan, että luontodokumenteis-sa esiintyvät eläinlaumat ovat yleinen näky joka puolella Afrikkaa, mutta totuus on hie-

Jalkaraudat ja keihäät ovat usein riistanvartijoiden ”sotasaaliina” partioiretkiltä palattaessa.

man toinen. Useat noista dokumenteista on kuvattu suojelualueilla ja kansallispuistoissa, alueilla joita sisällissodat eivät ole tuhonneet, ja joilla vartiointi on tehokkaimmin järjestel-tyä.

Kansallispuistoissa eläinten selviytymistä voidaan helpottaa myös keinotekoisilla juoma-paikoilla ja lisäruokinnalla. Onnekkaimmilla alueilla lisätään juomapaikkoja porakaivojen turvin. Raha on ratkaisevassa asemassa näissä-kin projekteissa, ja usein rahoitus koostuu tu-ristien mukanaan tuomista varoista sekä lah-joituksista valtion ja eri järjestöjen kirstuihin. Luonnonpuistoihin valuuttaa kantavat valo-kuvaajat ja muut ns. ekoturistit. Ulkomaalaiset metsästäjät avustavat riistanhoitotyötä valtion asettamalla kaato- ja lupamaksuilla, jotka vaih-televat eri maiden välillä.

Omat lukunsa ovat Namibia ja Etelä-Afrik-ka, joissa maanomistajat hallitsevat riistaansa ja samalla huolehtivat siitä läpi vuoden niin lisä-ruokinnan, juomapaikkojen kuin vartioinnin-kin osalta. Salapyyntiä esiintyy näissä Afrikan rikkaimmisakin maissa, ja joskus eläimiä ka-toaa mystisesti. Maastoon jääneet ruhonosat ja

hiekkain painuneet jalanjäljet suuntaavat epäilyt ihmiseen.

Harvinaisten eläinlajien kasvattamiseen keskittyneet tilalliset menettävät taloudellisesti merkittäviä summia näiden salakaatojen seurauksena. Arvokkaiden eläinlajien siitoseläimet tarhataan usein suhteellisen pienillä alueilla, jotta niiden elinoloja on helpompi kontrolloida. Samalla siitoseläimet totuttavat ihmiseen päivit-täisten askareiden yhteydessä ja ovat salakaata-jille helppoja saaliita.

Pienillä alueilla ja tilanomistajan valvovan silmän läheisyydessä touhuavilla varkailla on usein kiire ja kiinnijäämisen riskiä pienentääk-

seen isommista eläimistä leikataan toisinaan vain takajalat. Tällaisen näyn paljastuessa viet-tää tilanomistaja yleensä päivän, jota ei sydän-vammaliittokkaan suosittelisi kohonneen veren-paineen takia. Runsaslukuisten antilooptilajien ollessa kyseessä taloudelliset menetykset eivät kasva yhtä merkittäviksi. Eläimet kasvavat vil-leinä suurilla alueilla ja ovat vaikeampia saalis-tuskohteita ja yhden yksilön menettäminen ei vielä aja ketään vararikkoon.

Jos ongelma toistuu liian usein, reagoivat maanomistajat tilanteeseen. Maanomistajat ovatkin muodostaneet salametsästystä valvovia ryhmiä, jotka partioivat vuoroittain ryhmään kuuluvien tiluksilla. Kiinnijääneet toimitetaan kuulemani mukaan poliisiin kuulusteltaviksi ja lain tuomittaviksi, mutta asiaa sivusta seur-ranneena voin todeta, että jäisin mieluummin vaikka pienen maitoauton alle, kuin tämän-kaltaisen partion kynsiin. Joskus saattaa kiin-niotettu siinä autolle siirryttäessä kopsahtaa parinkin puun kylkeen – vahingossa tietenkin. Vastarintaan on syytä varautua ja partiot ovat aseistettuja. Pimeässä Afrikan yössä on tapah-tunut kaikenlaista. ▢